Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 26. septembril 2019 [1]

Kohtuasi C-394/18

I.G.I. Srl
versus
Maria Grazia Cicenia,
Mario Di Pierro,
Salvatore de Vito,
Antonio Raffaele
järgmise isiku osavõtul:
Costruzioni Ing. Iandolo Srl

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Corte d'appello di Napoli (Napoli apellatsioonikohus, Itaalia))

Eelotsusetaotlus – Äriühingud – Jagunemised – *Actio pauliana* – Jagunemises osalevate äriühingute võlausaldajate huvide kaitse – Jagunemistehingu õiguskindlus – Kuues direktiiv 82/891/EMÜ

I. Sissejuhatus

1. Rooma õiguses tagati võlausaldajate kaitse nende võlgnike pettuslike võtete vastu esialgu – nagu märkis kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer – primitiivse vahendiga, mis andis võlausaldajale õiguse müüa oma võla tasumata jätnud võlgnik orjaks; seejärel loodi nõue, mis võimaldas võlausaldajal tühistada teod, mille võlgnik pettuslikult ja teda kahjustades toime pani. [2] Niisugune nõue põhines tookord kolmel peamisel elemendil: [3] esiteks tegeliku (objektiivset laadi) kahju olemasolu nõude esitamise hetkel (*eventus damni*); teiseks võlgniku pettuslik kavatsus oma võlausaldajatele kahju tekitada (*consilium fraudis*) ning lõpuks asjaolu, et pettus oli kolmandatele isikutele teada (*scientia fraudis*).

2. Tänapäeval pärinevad erinevates liikmesriikides eksisteeriva *actio pauliana* esitamise tingimused ikka veel Rooma õigusest. Üldiselt saab *actio pauliana* esitada siis, kui võlgniku vara käsutamise tehing kahjustas võlausaldajat. Vaja on ka tõendada, et võlgnik pani toime pettuse ning et see pettus oli kolmandale isikutele teada või et ta oli isegi kaasosaline.

1 Algkeel: prantsuse.

2 Vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek kohtuasjas Seagon (C-339/07, EU:C:2008:575, punktid 23–26).

3 Vt kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, punkt 34).

3. *Actio pauliana* võimaldab seega kaitsta võlausaldajaid, kui võlgnik vähendab oma arestitavat vara, et oma võlgade tasumist vältida.[4] Võlausaldaja esitab selle nõude kolmanda isiku vastu, kes on vaidlusaluse vara omandanud, kusjuures tema eesmärk on riigisisestes õiguskordades pettuslikult võõrandatud vara uuesti võlgniku vara hulka arvata.[5] Sellest vaatevinklist on *actio pauliana* miski, mis võimaldab võlausaldajal lasta tunnistada enda suhtes mittesiduvaks vara käsutamise tehing, mille võlgnik tegi eesmärgiga seda vara pettuslikult vähendada.

4. *Actio pauliana* võib siin etendada rolli ühinguõiguses, et tagada äriühingu võlausaldajate kaitse, eelkõige äriühingute ümberkorraldamise puhul. Näib siiski, et selle kasutamine ei ole niisugusel konkreetsel juhul kohustuslik, sest kasutada on võimalik ka võlausaldajate kaitse vahendeid, mis on ette nähtud liidu õiguses, ning tundub, et see nõue seab teataval määral kahtluse alla juba jõustunud ümberkorraldustehingu püsimajäämise. Sellest annavad tunnistust eelotsusetaotluse esitanud kohtu kaks eelotsuse küsimust käesolevas kohtuasjas, mis on esitatud jagunemistehingu kontekstis ja annavad Euroopa Kohtule võimaluse võtta esimest korda seisukoht kuuenda direktiivi 82/891/EMÜ[6] artiklite 12 ja 19 kohta.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Kolmas direktiiv 78/855/EMÜ

5. Kolmanda direktiivi 78/855/EMÜ[7] artikli 1 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on nähtud ette:

„1. Käesolevas direktiivis sätestatud kooskõlastusmeetmeid kohaldatakse liikmesriikide õigus- ja haldusnormide suhtes, mis on seotud järgmiste äriühinguliikidega:

[…]

– Itaalia: la società per azioni,

[…]“.

6. Selle direktiivi artikli 13 lõikes 3 on sätestatud:

„Ühendava ja ühendatava äriühingu võlausaldajate kaitse võib olla erinev.“

4 Vt kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, punkt 35).

5 Vt Hoffman, N., „Die Actio Pauliana im deutschen Recht: Gläubigeranfechtung nach dem Anfechtungsgesetz und der Insolvenzordnung“; Rivero, F., „La acción pauliana en Derecho español“; Chazal, J.-P., „L'action paulienne en droit français“, Forner Delaygua, J. (ed), *La protección del crédito en Europa*: *La acción pauliana*, Bosch, Barcelona, 2000; Pyziak-Szafnicka, M., Wilejczyk, M., „Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika“ teoses *System Prawa Prywatnego*. *Prawo zobowiązań – część ogólna*, 6. kd, juhendaja: Olejniczak, A., C.H. Beck, Varssavi, 2018, lk 1771 ja 1772.

6 Nõukogu 17. detsembri 1982. aasta kuues direktiiv, mis käsitleb aktsiaseltside jagunemist lähtuvalt asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g (EÜT 1982, L 378, lk 47; ELT eriväljaanne 17/01, lk 50) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiviga 2007/63/EÜ (ELT 2007, L 300, lk 47)) (edaspidi „kuues direktiiv“). Rõhutan, et see direktiiv tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiiviga (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (ELT 2017, L 169, lk 46), kuid see viimane ei ole siiski põhikohtuasja suhtes *ratione temporis* kohaldatav.

7 Nõukogu 9. oktoobri 1978. aasta kolmas direktiiv, mis käsitleb aktsiaseltside ühinemist lähtuvalt asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g (EÜT 1978, L 295, lk 36; ELT eriväljaanne 17/01, lk 42) (muudetud direktiiviga 2007/63/EÜ) (edaspidi „kolmas direktiiv“).

2. Kuues direktiiv

7. Kuuenda direktiivi artiklis 1 on nähtud ette:

„1. Liikmesriikides, kus lubatakse riigi seadustele alluvatele [kolmanda direktiivi] artiklis 1 nimetatud äriühingutele jagunemistehinguid jaotumise teel käesoleva direktiivi artikli 2 tähenduses, kohaldatakse nende tehingute suhtes käesoleva direktiivi I peatüki sätteid.

2. Liikmesriikides, kus lubatakse lõikes 1 nimetatud äriühingutele jagunemistehinguid uute äriühingute asutamise teel artikli 21 tähenduses, kohaldatakse nende tehingute suhtes käesoleva direktiivi II peatüki sätteid.

[…]“.

8. Selle direktiivi artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„„Jagunemine jaotumise teel“ tähendab käesolevas direktiivis tehingut, mille puhul pärast äriühingu likvideerimismenetluseta lõpetamist antakse kogu selle vara ja kohustused üle enamale kui ühele äriühingule, mille vastu jaguneva äriühingu aktsionärid saavad aktsiaid äriühingutes, mis omandavad jaguneva äriühingu vara ja kohustused (edaspidi „omandavad äriühingud“), ning mõnel juhul juurdemakseid, mis ei ületa 10% saadud aktsiate nimiväärtusest, või kui neil nimiväärtust ei ole, nende arvestusväärtusest.“

9. Selle direktiivi artiklis 12 on nähtud ette:

„1. Liikmesriikide seadustes tuleb ette näha jagunemisel osalevate äriühingute võlausaldajate huvide piisav kaitsesüsteem, juhul kui võlausaldajate nõuded pärinevad varasemast ajast kui avaldatud jagunemisleping ja nende tähtpäev pole saabunud jagunemislepingu avaldamise kuupäevaks.

2. Selle saavutamiseks tuleb liikmesriikide seadustes sätestada vähemalt, et nimetatud võlausaldajatel oleks õigus saada piisavaid tagatisi, juhul kui jaguneva äriühingu ja selle äriühingu majanduslik seisund, kuhu jagunemistingimuste projekti kohaselt läheb üle kohustusi, tingivad niisugust kaitset ja kui võlausaldajatel neid tagatisi veel ei ole.

3. Omandavad äriühingud vastutavad jaguneva äriühingu võlausaldaja nõude täitmata osa eest solidaarselt. Liikmesriikides võib piirata seda vastutust üksnes jaotatud netovaraga, v.a. selle omandava äriühingu puhul, kuhu läks üle nimetatud kohustus. Seda lõiget ei pea kohaldama, kui jagunemistehingu üle teostatakse artiklile 23 vastavat kohtulikku järelevalvet ja kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kes esindavad kolme neljandikku kõigi nõuete summast, või kõik teatud liiki võlausaldajad on otsustanud loobuda nimetatud solidaarvastutuse nõudmisest artikli 23 lõike 1 punkti c kohaselt korraldatud koosolekul.

4. Kohaldatakse [kolmanda direktiivi] artikli 13 lõiget 3.

5. Ilma et see piiraks nende reeglite kohaldamist, millega reguleeritakse võlakirjade omanike kollektiivsete õiguste teostamist, kohaldatakse jagunemisel osalevate äriühingute võlakirjade omanike suhtes lõikeid 1–4, välja arvatud juhul, kui võlakirjade omanike koosolekul on jagunemine heaks kiidetud ja kui niisugune koosolek on riigi seadustes ette nähtud või kui jagunemise on heaks kiitnud iga võlakirjade omanik eraldi.

6. Liikmesriikides võib sätestada, et omandavad äriühingud vastutavad solidaarselt jaguneva äriühingu kohustuste eest. Sel juhul ei pea neis riikides kohaldama eelnevaid lõikeid.

7. Kui liikmesriigis ühitatakse lõigetes 1–5 ettenähtud võlausaldajate kaitse lõikes 6 nimetatud omandavate äriühingute solidaarvastutusega, võib solidaarvastutust seal piirata igale omandavale äriühingule jaotatud netovaraga.“

10. Kuuenda direktiivi artiklis 15 on sätestatud:

„Liikmesriikide seadustes määratakse kindlaks jagunemise jõustumise kuupäev.“

11. Selle direktiivi artikli 17 lõikes 1 on nähtud ette:

„Jagunemine toob *ipso jure* ja samal ajal kaasa järgmised tagajärjed:

a) jaguneva äriühingu vara ja kohustuste üleminek omandavatele äriühingutele nii jaguneva äriühingu ja omandavate äriühingute vaheliselt kui ka kolmandaid isikuid puudutavalt; see üleminek leiab aset vara ja kohustuste üleandmisega vastavalt jagunemislepingus või artikli 3 lõikes 3 kindlaksmääratud jaotusele;

b) jaguneva äriühingu aktsionäridest saavad ühe või mitme omandava äriühingu aktsionärid vastavalt jagunemislepingus kindlaksmääratud jaotusele;

c) jagunev äriühing loetakse lõppenuks.“

12. Selle direktiivi artiklis 19 on nähtud ette:

„1. Liikmesriikide seadustes võib ette näha äriühingute jagunemise kehtetuks tunnistamise reeglid üksnes järgmisi tingimusi arvestades:

a) jagunemist saab kehtetuks tunnistada ainult kohtuotsusega;

b) jagunemist, mis on jõustunud vastavalt artiklile 15, võib tunnistada kehtetuks ainult sel juhul, kui selle seaduslikkuse üle ei ole olnud kohtu- või täidesaatva võimu tõkestavat järelevalvet või kui selle dokumendid ei ole juriidiliselt nõuetekohases vormis koostatud ega tõendatud või kui on näidatud, et jagunemisotsus on riigi seaduste järgi kehtetu või kehtetuks tunnistatav;

c) jagunemise kehtetuks tunnistamise menetlust ei või alustada hiljem kui kuus kuud pärast jagunemise jõustumiskuupäeva selle isiku suhtes, kes väidab jagunemise olevat õigusvastase, ega siis, kui olukord on lahendatud;

d) kui on võimalik kõrvaldada puudust, mille tõttu jagunemine võib osutuda kehtetuks, peab kohus, kelle pädevusse asi kuulub, määrama jagunemisel osalevatele äriühingutele tähtaja olukorra lahendamiseks;

e) jagunemist kehtetuks tunnistav kohtuotsus avaldatakse liikmesriikide seadustes ettenähtud viisil kooskõlas direktiivi 68/151/EMÜ[8] artikliga 3;

f) kui liikmesriigi seadustes on kolmandal isikul lubatud niisugust kohtuotsust vaidlustada, võib ta teha seda kuue kuu jooksul arvates kohtuotsuse avaldamisest [esimeses direktiivis] ettenähtud viisil;

8 Nõukogu 9. märtsi 1968. aasta esimene direktiiv tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT 1968, L 65, lk 8; ELT eriväljaanne 17/01, lk 3) (edaspidi „esimene direktiiv“).

g) jagunemist kehtetuks tunnistav kohtuotsus ei mõjuta iseenesest ei omandava äriühingu kohustuste kehtivust ega nende kohustuste kehtivust, mis on teistel selle äriühingu vastu, kui need kohustused on tekkinud enne kohtuotsuse avaldamist ja pärast artiklis 15 nimetatud kuupäeva;

h) iga omandav äriühing vastutab kohustuste eest, mis tekivad jagunemise jõustumiskuupäeva ja jagunemist kehtetuks tunnistava otsuse avaldamise kuupäeva vahelisel ajal. Nende kohustuste eest vastutab ka jagunev äriühing; liikmesriikides võib sätestada, et vastutus piirduks netovara osaga, mis läks üle omandavale äriühingule, kelle tõttu tekkisid nimetatud kohustus.

2. Kõrvale kaldudes lõike 1 punktist a võib liikmesriikide seadustes sätestada ka jagunemise kehtetuks tunnistamise ametiasutuse poolt, kui seda otsust on võimalik vaidlustada kohtus. Analoogia alusel kohaldatakse nende ametiasutuste suhtes punkte b, d, e, f, g ja h. Niisugust kehtetuks tunnistamise menetlust ei või algatada hiljem kui kuus kuud pärast artiklis 15 nimetatud kuupäeva.

3. Ülalöeldu ei mõjuta liikmesriikide selliste seaduste kohaldamist, mille alusel tunnistatakse jagunemine kehtetuks mis tahes järelevalve tulemusel seaduslikkuse üle.“ [Mõiste „kehtetu“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „tühine“.]

13. Kuuenda direktiivi artiklid 2–19 asuvad I peatükis „Jagunemine jaotumise teel“.

14. Selle direktiivi II peatükis „Jagunemine uute äriühingute asutamise teel“ on artikli 21 lõikes 1 ette nähtud:

„„Jagunemine uue äriühingu asutamise teel“ tähendab käesolevas direktiivis tehingut, mille puhul pärast äriühingu likvideerimismenetluseta lõpetamist antakse kogu selle vara ja kohustused üle uutele asutatavatele äriühingutele, mille vastu jaguneva äriühingu aktsionärid saavad omandavate äriühingute aktsiaid ja mõnel juhul juurdemakseid, mis ei ületa 10 % saadud aktsiate nimiväärtusest, või kui neil nimiväärtust ei ole, nende arvestusväärtuses.“

15. Selle direktiivi artiklis 22, mis asub samuti II peatükis, on lõikes 1 sätestatud:

„Ilma et see piiraks [esimese direktiivi] artiklite 11 ja 12 kehtivust, kohaldatakse uute äriühingute asutamise teel jagunemise suhtes artikleid 3, 4, 5 ja 7, artikli 8 lõikeid 1 ja 2 ning artikleid 9–22. Selles kontekstis tuleb väljend „jagunemisel osalevad äriühingud“ asendada väljendiga „jagunev äriühing“ ning väljend „omandavad äriühingud“ asendada väljendiga „uued äriühingud“.“

16. Kuuenda direktiivi IV peatükk „Muud jagunemisena käsitatavad tehingud“ sisaldab artiklit 25, milles on nähtud ette:

„Kui liikmesriigi seadustes lubatakse mõne artiklis 1 nimetatud tehingu käigus jaguneva äriühingu lõpetamata jätmist, kohaldatakse I, II ja III peatükki, välja arvatud artikli 17 lõike 1 punkt c.“

B. Itaalia õigus

17. Tsiviilseadustiku (codice civile) artiklis 2503 „Võlausaldajate vastuväide“ on sätestatud:

„Ühinemise võib teoks teha alles 60 päeva möödumisel viimasest artiklis 2502 *bis* ette nähtud kandest, v.a juhul, kui on saadud ühinemises osalevate äriühingute nende võlausaldajate nõusolek, kelle nõue on varasem artikli 2501 *ter* kolmandas lõigus ette nähtud kandest või avalikustamisest, või rahuldatud nende võlausaldajate nõuded, kes nõusolekut ei andnud, või siis deponeeritud vastavad summad

pangas, v.a juhul kui üks järelvaatajast äriühing koostab kõikide ühinemises olevate äriühingute nimel artiklis 2501 *sexies* nimetatud aruande, milles ta kinnitab vastavalt artikli 2501 *sexies* kuuendale lõigule omal vastutusel, et ühinemises olevate äriühingute varaline ja rahanduslik olukord on selline, et tagatiste moodustamine nende võlausaldajate kaitseks ei ole vajalik.

Kui ei esine ühtegi nendest eranditest, võivad eelmises lõigus nimetatud võlausaldajad esitada eespool nimetatud 60päevase tähtaja jooksul vastuväite. Niisugusel juhul kohaldatakse artikli 2445 viimast lõiku."

18. Tsiviilseadustiku artiklis 2504 *quater* („Ühinemise tühisus") on nähtud ette:

„Kui kanded ühinemislepingu kohta on artikli 2504 teise lõigu kohaselt tehtud, ei saa ühinemislepingu tühisust enam tuvastada. On siiski õigus nõuda, et hüvitataks kahju, mis on osanikele või kolmandatele isikutele ühinemisega tekitatud."

19. Tsiviilseadustiku artiklis 2506 „Jagunemise vormid" on sätestatud:

„Jagunemise raames annab äriühing mitmele äriühingule, kes eksisteerisid varem või asutatakse alles, üle kogu oma vara või siis osa oma varast, kusjuures sellel viimasel juhul võib ta selle üle anda ainult ühele äriühingule ning annab üle oma osanikele ja aktsionäridele vastavad osad või aktsionärid.

Lubatud on tasandusmakse sularahas, tingimusel et see ei ületa 10% antavate aktsiate või osade nimiväärtusest. Ühehäälsel nõusolekul on lubatud ka, et mõned osanikud või aktsionärid ei saa ühe omandava äriühingu aktsiaid või osasid, vaid saavad jaotatava äriühingu aktsiaid või osasid.

Jagunev äriühing võib jagunemise käigus kas iseend ilma likvideerimismenetluseta lõpetada või oma tegevust jätkata.

Jagunemises ei tohi osaleda likvideerimisel äriühingud, kes on alustanud vara jaotamist."

20. Tsiviilseadustiku artiklis 2506 *ter* „Kohaldatavad õigusnormid" on sätestatud:

„Jagunemise suhtes kohaldatakse ka artikleid 2501 *septies*, 2502, 2502 *bis*, 2503, 2503 *bis*, 2504, 2504 *ter*, 2504 *quater* ning artikli 2505 esimest ja teist lõiku ning artikleid 2505 *bis* ja 2505 *ter*. Kõiki viiteid ühinemisele nendes artiklites tuleb mõista ka kui viiteid jagunemisele."

21. Tsiviilseadustiku artikli 2506 *quater* „Jagunemise tagajärjed" viimases lõigus on nähtud ette:

„Kõik äriühingud vastutavad solidaarselt neile määratud või jäänud vara tegeliku väärtuse ulatuses jagunenud äriühingu võlgade eest, mida jagunenud äriühing ei tasunud ja mille tasumise tagavad nemad."

22. Tsiviilseadustiku artiklis 2901, mis paikneb jaos „Tagasivõitmise hagi", on sätestatud:

„Võlausaldaja võib isegi juhul, kui võlg on seotud teatud tingimuse või tähtajaga, nõuda, et vara käsutamise toimingud, millega võlgnik kahjustab tema huve, tunnistataks tema suhtes mittesiduvaks, kui täidetud on järgmised tingimused:

1) võlgnik oli teadlik kahjust, mida toiming võlausaldaja huvidele põhjustab, või – kui tegemist on võla tekkimisele eelneva toiminguga – kavandatakse toiming selge kahjustamise sooviga, et nõudeid ei saaks rahuldada;

2) tasulise toimingu korral on ka kolmas isik kahjust teadlik ja – kui tegemist on võla tekkimisele eelneva toiminguga – osales kahjustamise sooviga tehtud tehingu kavandamises.

[…]“.

23. Tsiviilseadustiku artikli 2902 esimesest lõigust ilmneb, et võlausaldaja, kes saavutas selle, et võlgniku käsutustoiming, mis kahjustas tagatist võlgniku vara arvelt, tunnistatakse mittesiduvaks, võib esitada kolmandatest isikustest ostjate vastu täitmisele pööramise või hagi tagamise nõueid vara arvelt, mis on vaidlustatud toimingu ese.

24. Lõpuks ilmneb tsiviilseadustiku artiklist 2903, et tagasivõitmise hagi saab esitada viieaastase õigust lõpetava tähtaja jooksul, mida hakatakse arvestama alates toimingu tegemisest.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

25. Äriühing Costruzioni Ing. Iandolo Srl andis 16. septembri 2009. aasta notariaalaktiga jagunemise käigus ühe osa oma varast üle äriühingule I.G.I. Srl, mis spetsiaalselt sel eesmärgil asutati.

26. Maria Grazia Cicenia, Mario Di Pierro, Salvatore de Vito ja Antonio Raffaele, kes leidsid, et selle jagunemise tõttu kaotas Costruzioni Ing. Iandolo suure osa oma varast ning et viimasele jäid alles mõned krundid, mille väärtus oli väike, esitasid Tribunale di Avellinole (Avellino kohus, Itaalia) nõude, mille raames teatasid nad, et on Costruzioni Ing. Iandolo võlausaldajad. Esimese võimalusena esitasid nad tsiviilseadustiku artikli 2901 alusel tagasivõitmise hagi või *actio pauliana*, paludes, et jagunemistehing tunnistataks nende suhtes mittesiduvaks. Teise võimalusena palusid nad, et Costruzioni Ing. Iandolo ja I.G.I. tunnistataks tsiviilseadustiku artikli 2506 *quater* kolmanda lõigu alusel Costruzioni Ing. Iandolo võlgade eest solidaarselt vastutavaks.

27. Tribunale di Avellino (Avellino kohus) rahuldas 11. detsembril 2015 avaldatud kohtuotsusega hagejate esimese võimalusena esitatud nõude ja tunnistas jagunemislepingus sisalduva vara ülemineku akti hagejate suhtes „seoses mittesiduvaks tunnistatud aktis nimetatud varaga, mis nüüd kuulus I.G.I-le“, mittesiduvaks.

28. I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo esitasid selle kohtuotsuse peale Corte d’Appello di Napolile (Napoli apellatsioonikohus, Itaalia) apellatsioonkaebuse, väites eelkõige, et võlausaldajate *actio pauliana* on vastuvõetamatu sel põhjusel, et jagunemises osalevate äriühingute võlausaldajatele on tagatud ainult üks spetsiaalne õiguskaitsevahend, mis on tsiviilseadustiku artiklis 2503 sätestatud vastuväide, ja selle kasutamata jätmise korral on jagunemine siduv ka võlausaldajate suhtes. Need äriühingud väidavad ka, et tsiviilseadustiku artikkel 2504 *quater* välistab jagunemislepingu tühisuse tuvastamise pärast avaldamistoimingute tegemist.

29. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab selles küsimuses, et tsiviilseadustiku artiklitega 2503 ja 2504 *quater* on riigisisesesse õigusesse üle võetud kuuenda direktiivi artiklid 12 ja 19.

30. Täpsemalt on Itaalia seadusandja selleks, et rakendada selle direktiivi artiklit 12 – mis kohustab liikmesriike ette nägema jagunemises osalevate äriühingute võlausaldajate huvide piisava kaitse süsteemi nõuete puhul, juhul kui võlausaldajate nõuded pärinevad varasemast ajast kui avaldatud jagunemisleping ja nende tähtpäev pole saabunud jagunemislepingu avaldamise kuupäevaks –, esiteks ette näinud, et võlausaldajatel, kelle õigused on jagunemisest varasemad, on õigus esitada jagunemisele vastuväide 60 päeva jooksul alates jagunemisotsuse kohta viimase kande tegemisest äriregistrisse. Samal eesmärgil nägi Itaalia seadusandja ka ette, et iga jagunemises osalev ettevõtja on talle üle antud või jäänud netovara ulatuses solidaarselt vastutav jaguneva äriühingu kohustuste eest, mida äriühing, kellele kohustus üle anti, ei täitnud.

31. Teiseks on Itaalia seadusandja selleks, et järgida kuuenda direktiivi artiklit 19, milles on ette nähtud jagunemise tühisuse tuvastamise süsteem, sätestanud, et jagunemistehingu tühisust ei saa tuvastada enam siis, kui see on kantud äriregistrisse.

32. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuuenda direktiivi põhjendusest 11 ilmneb, et selle direktiivi üks eesmärke on tagada õiguskindlus äriühingute suhetes, nende ja kolmandate isikute suhetes ning äriühingu liikmete suhetes. Seda eesmärki arvestades on eelotsusetaotluse esitanud kohus arvamusel, et selle direktiivi artiklit 12, milles on nähtud ette võlausaldajate huvide kaitse meede, võib tõlgendada nii, et see muudab võimatuks kasutada muud õiguskaitsevahendit, millega taotletakse sama eesmärki, kui need võlausaldajad ei kasutanud selles sättes ette nähtud õiguskaitsevahendeid. Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus ka, et kuuenda direktiivi artiklis 19 ette nähtud jagunemiste tühisuse tuvastamise süsteemi piiramine võib tähendada, et jagunemises osalevate äriühingute võlausaldajad ei saa enam esitada *actio pauliana*'t, kui jagunemine on jõustunud ja see nõue leitakse olevat nõue, mis viib tühisuse tuvastamiseni selle direktiivi tähenduses.

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et kuuenda direktiivi artiklis 12 ei ole sätestatud õigusnormi, mis välistaks igasuguse hilisema nõude, mille eesmärk on kaitsta võlausaldajate tagatist võlgniku vara arvelt. Ta rõhutab ka erinevusi tühisuse tuvastamise nõude ja *actio pauliana* vahel riigisiseses õiguses.

34. Selles olukorras otsustas Corte d'Appello di Napoli (Napoli apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle nõude alused tekkisid enne jagunemist ning kes ei esitanud tsiviilseadustiku artiklis 2503 sätestatud vastuväidet (st ei kasutanud kuuenda direktiivi artikli 12 ülevõtmiseks ette nähtud kaitsevahendit), võivad esitada tsiviilseadustiku artiklis 2901 nimetatud tagasivõitmise hagi [(ehk *actio pauliana*)], kui jagunemine on teoks tehtud, et see tunnistataks mittesiduvaks nende suhtes ja nende nõuded rahuldataks seega enne vara omandanud äriühingu(te) võlausaldajate nõudeid ning nende huvid oleksid tähtsamad viimaste aktsionäride ja osanike huvidest?

2. Kas [kuuenda] direktiivi artiklis 19 kasutatud mõiste „tühisus" viitab ainult nõuetele, mis mõjutavad jagunemislepingu kehtivust, või ka nõuetele, mis ei mõjuta küll selle kehtivust, kuid mille tulemusena tunnistatakse see mittesiduvaks või tuvastatakse, et sellele ei saa tugineda?"

35. Kirjalikke seisukohti esitasid I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo ning Euroopa Komisjon.

36. Suuliseid seisukohti esitati samade menetlusosaliste nimel kohtuistungil, mis toimus 5. juunil 2019.

IV. Õiguslik analüüs

A. Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

1. Nõuete olemasolu

37. I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo väidavad oma kirjalikes seisukohtades,[9] et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu sel põhjusel, et esitatud küsimused ei ole asjakohased. Põhikohtuasjas esitatud *actio pauliana* on nimelt esemetu, sest nende nõuded on aegunud.

9 Komisjon esitas kohtuistungil esitatud seisukohtades sama argumendi.

38. Niisugune argument ei saa minu arvates anda tulemusi. Euroopa Kohtu praktikast ilmneb selgelt, et Euroopa Kohtul on ainult pädevus otsustada liidu õigusakti tõlgenduse üle faktiliste asjaolude põhjal, mida on talle kirjeldanud riigisisene kohus.[10] Teiste sõnadega peab ta arvesse võtma faktilisi asjaolusid niisugusena, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on neid kirjeldanud.

39. Eelotsusetaotlusest ei ilmne, et põhikohtuasjas käsitletav *actio pauliana* oleks põhikohtuasjas selle nõude esitanute nõuete aegumise tõttu esemetu.

40. Lisaks tuleb märkida, et ELTL artiklis 267 ette nähtud riigisiseste kohtute ja Euroopa Kohtu vahelise koostöö raames on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval riigisisesel kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust.[11]

41. Selles küsimuses tuleb meenutada, et liidu õigust puudutavate eelotsuse küsimuste puhul kehtib asjakohasuse eeldus. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendusel või kehtivuse kontrollimisel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda talle esitatud küsimustele vastus, millest on kasu.[12]

42. Käsitletaval juhul ei esine aga ühtegi nendest asjaoludest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma otsuses märkinud, et sätted, mida põhikohtuasja pooled paluvad kohaldada, on õigusnormid, millega võeti riigisisesesse õigusesse üle kuues direktiiv, ning seega selgelt tõendanud, miks tunduvad vastused esitatud eelotsuse küsimustele talle asjakohased ja põhikohtuasja lahendamisel vajalikud.

2. Kuuenda direktiivi kohaldamisala

43. Märgin kohe, et kuuenda direktiivi pealkirjast ilmneb, et see direktiiv puudutab aktsiaseltside jagunemisi. Ka on selle direktiivi artiklis 1, tõlgendatuna koostoimes kolmanda direktiivi artikli 1 lõikega 1, ette nähtud, et kuuendat direktiivi kohaldatakse Itaalia puhul aktsiaseltside (*società per azioni*) suhtes. Costruzioni Ing. Iandolo ei ole aga aktsiaselts, vaid osaühing (*società a responsabilità limitata*). Sellest võib esmapilgul järeldada, et kuues direktiiv ei ole põhikohtuasjas kohaldatav ning seega ei ole eelotsuse küsimustele tarvis vastata.

44. Lisaks arvab komisjon, et kuuendat direktiivi kohaldatakse selle artikli 21 lõike 1 alusel, tõlgendatuna koostoimes selle artikli 2 lõikega 1, ainult jaguneva äriühingu „kõikide varade ja kohustuste“ ülemineku suhtes uuele äriühingule jagunemise käigus. Eelotsusetaotlusest ilmneb aga, et I.G.I-le läks üle ainult üks osa Costruzioni Ing. Iandolo varast.

45. Ka omandavate äriühingute arvu küsimuses on kuuenda direktiivi artikli 2 lõikes 1 ja artikli 21 lõikes 1 jagunemist määratletud nii, et see on tehing, mille käigus annab jagunev äriühing oma vara üle mitmele äriühingule. Nagu aga eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, anti jaguneva äriühingu vara käsitletaval juhul üle ainult ühele äriühingule.

46. Sellest tuleneb, et nendele eelotsuse küsimustele, mis puudutavad kuuenda direktiivi tõlgendamist, ei ole vaja vastata, sest see direktiiv ei ole põhikohtuasjas kohaldatav.

10 Vt selle kohta 22. mai 2014. aasta kohtuotsus Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, punkt 53).

11 Vt eelkõige 21. aprilli 1988. aasta kohtuotsus Pardini (338/85, EU:C:1988:194, punkt 8), 26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Argenta Spaarbank (C-39/16, EU:C:2017:813, punkt 37) ja hiljutisem 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, punkt 42). Samamoodi võib ainult riigisisene kohus otsustada, et ta võtab oma eelotsusetaotluse tagasi, kui leiab, et niisugune otsuse ei ole enam vajalik, et ta saaks põhikohtuasja lahendada, vt 17. mai 2001. aasta kohtuotsus TNT Traco (C-340/99, EU:C:2001:281, punkt 34).

12 Vt hiljutisemad 16. mai 2019. aasta kohtuotsus Plessers (C-509/17, EU:C:2019:424, punkt 27), 23. mai 2019. aasta kohtuotsus Fülla (C-52/18, EU:C:2019:447, punkt 25) ja 5. juuni 2019. aasta kohtuotsus GT (C-38/17, EU:C:2019:461, punkt 23).

47. Euroopa Kohtu praktikast ilmneb siiski, et Euroopa Kohus on ELTL artikli 267 alusel pädev tõlgendama liidu õigust, kui kõnealust olukorda ei reguleeri küll otseselt liidu õigus, kuid riigisisene seadusandja on direktiivi sätete riigisisesesse õigusesse ülevõtmisel otsustanud kohelda nii puhtalt riigisiseseid olukordi kui ka direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid olukordi samamoodi, olles nii kohandanud oma riigisisese õiguse liidu õigusele vastavaks.[13] Kui riigisiseses õiguses järgitakse niisuguste olukordade reguleerimisel, mis ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, liidu õiguses sätestatut, on lahknevate tõlgenduste vältimiseks tulevikus ilmselgelt liidu huvides liidu õigusest tulenevate sätete ja mõistete ühetaoline tõlgendamine, olenemata sellest, millistel asjaoludel neid kohaldatakse.[14]

48. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Itaalia tsiviilseadustiku artiklitega 2503 ja 2504 *quater*, artikli 2506 *ter* viimase lõigu ja artikli 2506 *quater* viimase lõiguga on riigisisesesse õigusesse üle võetud kuues direktiiv vastavalt 16. jaanuari 1991. aasta seadusandlikule dekreedile nr 22, millega võetakse vastavalt 26. märtsi 1990. aasta seaduse nr 69 artikli 2 lõikele 1 üle äriühingute ühinemisi ja jagunemisi käsitlevad direktiivid 78/855/EMÜ ja 82/891/EMÜ (decreto legislativo n. 22 – Attuazione delle direttive n. 78/855/CEE e n. 82/891/CEE in materia di fusioni e scissioni societarie, ai sensi dell'art. 2, comma 1, della legge 26 marzo 1990, n. 69)[15], nagu ka komisjon märgib. Viimane rõhutab lisaks, et selles seadusandlikus dekreedis on sõnaselgelt ette nähtud kuuenda direktiivi süsteemi laiendamine lisaks aktsiaseltsidele ka igat liiki äriühingutele.

49. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab ka, et tsiviilseadustiku artikli 2506 kohaselt võib jagunemine olla täielik – siis, kui jagunev äriühing annab kogu oma vara üle mitmele äriühingule – või osaline – siis, kui jagunev äriühing annab ainult osa oma varast üle uuele asutatud äriühingule. Tsiviilseadustiku artikleid 2503 ja 2504 *quater*, artikli 2506 *ter* viimast lõiku ja artikli 2506 *quater* viimast lõiku, mis kujutavad endast kuuenda direktiivi ülevõtmisnorme, kohaldatakse Itaalia õiguses seega ka jagunemiste puhul, mille korral antakse ainult üks osa jaguneva äriühingu varast üle ainult ühele äriühingule.

50. Pealegi näib mulle, et see lahendus on loogiline, sest see võimaldab ühtlustada jagunemissüsteemid ühe ja sama liikmesriigi piires igat liiki äriühingute ja igat liiki jagunemiste puhul.[16]

51. Minu arvates tuleneb sellest, et Itaalia seadusandja soovis kohandada riigisisesed muude äriühingute peale aktsiaseltside jagunemisi käsitlevad õigusaktid kuuendas direktiivis ette nähtud süsteemile, olgu siis tegemist täielike või osaliste jagunemistega, ning Euroopa Kohus on seega pädev esitatud küsimustele vastama.

52. Seda järeldust ei sea kahtluse alla kuuenda direktiivi artikli 25 tõlgendus, mille komisjon oma seisukohtades välja pakub. Selle sättega aktsepteeritakse seda, et liikmesriigid võivad näha ette selle direktiivi kohaldamise juhtudel, mil jagunev äriühing ei kao jagunemise tulemusena, vaid jääb õiguslikult alles. Komisjoni sõnul ei tähenda see, et liikmesriik võiks jätta kogu vara ülemineku tingimuse kõrvale. Liikmesriikidele jäetud võimalus kuuenda direktiivi kohaldamisala laiendada on

13 Vt 17. juuli 1997. aasta kohtuotsus Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, punkt 34).

14 Vt selle kohta 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868), 18. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, punkt 45) ja 15. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 53).

15 *GURI* nr 19, 23.1.1991.

16 Teatavate autorite arvates võimaldab see vältida seda, et „meil on kahekäiguline äriühinguõigus"; vt Guyon, Y., „La coordination communautaire du droit français des sociétés", *RTD Eur*, 1990, lk 241. Selles küsimuses pean rõhutama, et niisuguse valiku on teinud teised liikmesriigid kuuenda direktiivi ülevõtmisel. Vt näiteks Prantsusmaa puhul 5. jaanuari 1988. aasta seadus nr 88/17, mis käsitleb äriühingute ühinemisi ja jagunemisi ning millega muudetakse 24. juuli 1966. aasta seadust nr 66/537 äriühingute kohta (loi n° 88/17, du 5 janvier 1988, relative aux fusions et aux scissions de sociétés commerciales et modifiant la loi n° 66/537, du 24 juillet 1966, sur les sociétés commerciales) (*JORF*, 6.1.1988, lk 227); Saksamaa puhul 5. aprilli 1991. aasta seadus Treuhandi ameti hallatavate äriühingute jagunemise kohta (Gesetz über die Spaltung der von der Treuhandanstalt verwalteten Unternehmen (SpTrVG)) (*BGBl.* 1991 I lk 854); Hispaania puhul 25. juuli 1989. aasta seadus nr 19/89 äriõiguse osalise reformi ja kohaldamise kohta Euroopa Majandusühenduse (EMÜ) äriühinguid käsitlevate direktiividele (Ley 19/89 de reforma parcial y adaptación de la legislación mercantil a las Directivas de la Comunidad Económica Europea (CEE) en materia de Sociedades) (*BOE* nr 178, 27.7.1989, lk 24085) ning Poola puhul 15. septembri 2000. aasta äriühingute seadustik (kodeks spółek handlowych) (*Dz. U.*, 2000, nr 94, positsioon 1037), eelkõige selle seadustiku § 529.

seega piiratud: jagunemine võib leida aset ilma, et jagunev äriühing kaoks, tingimusel et jagunev äriühing annab jagunemisest kasu saavatele äriühingutele üle kogu oma vara. Liikmesriigid ei tohi kohaldada selles direktiivis ette nähtud korda jagunemistehingute suhtes, mis ei too kaasa jaguneva äriühingu kõigi varade ja kohustuste üleminekut.

53. Mind niisugune arutluskäik ei veena. Esiteks tuleb kuuenda direktiivi artiklit 25 minu arvates tõlgendada sõna-sõnalt. Selle artikli järgi on nii, et kui riigisisene seadusandja otsustab laiendada mõistet „jagunemine“ juhtudele, mil jagunev äriühing jääb alles, tuleb nende tehingute suhtes seda direktiivi kohaldada. Kuuenda direktiivi artikkel 25 ei tähenda siiski, et riigisisene seadusandja ei saaks lähtuda nendest õigusnormidest niisuguste olukordade lahendamisel, mis jäävad väljapoole selle direktiivi kohaldamisala.

54. Teiseks ja, mis veelgi olulisem, kuulub otsus, et *riigisiseses õiguses* kohaldatakse kuuendas direktiivis sätestatud süsteemi jagunemistehingute suhtes, mille käigus ei lähe üle jaguneva äriühingu kõik varad ja kohustused, eranditult riigisisese seadusandja pädevusse. Liikmesriigid võivad vabalt juhinduda liidu õiguses valitud lahendustest valdkondades, mis jäävad liidu õiguse kohaldamisalast välja. Seda vabadust lähtuda liidu õiguses valitud lahendustest olukordades, mis jäävad selle õiguse kohaldamisalast välja, ei tohi piirata, tingimusel et see ei kahjusta kuuenda direktiivi eesmärkide saavutamist.

55. Mulle ei tundu aga, et kuuendas direktiivis ette nähtud lahenduste ülevõtmine riigisisesesse õigusesse olukordades, mis ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, võiks kahjustada nende eesmärkide saavutamist, mida liidu seadusandja selle direktiiviga taotleb.

56. Olen seega arvamusel, et eelotsuse küsimusi tuleb pidada vastuvõetavaks.

B. Eelotsuse küsimuste analüüs

1. Esimene eelotsuse küsimus

57. Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas kuuenda direktiivi artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle õigused on jagunemisest varasemad, esitavad niisuguse *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas käsitletav, kui jagunemine on juba teoks tehtud ja olukorras, kus need võlausaldajad ei kasutanud riigisiseses õiguses selle sätte kohaselt ette nähtud õiguskaitsevahendit.

58. Kuuenda direktiivi artikli 12 lõige 1 kohustab liikmesriike ette nägema jagunemises osalevate äriühingute võlausaldajate huvide piisava kaitse süsteemi, juhul kui võlausaldajate nõuded pärinevad varasemast ajast kui avaldatud jagunemisleping ja nende tähtpäev pole saabunud jagunemislepingu avaldamise kuupäevaks. Liikmesriigid peavad ette nägema *vähemalt* selle, et nendel võlausaldajatel on õigus saada piisavaid tagatisi, kui see on vajalik jaguneva äriühingu ja omandavate äriühingute rahalise olukorra tõttu. Teise võimalusena võivad liikmesriigid otsustada kehtestada süsteemi, kus omandavad äriühingud on jaguneva äriühingu kohustuste eest solidaarselt vastutavad. Kuuenda direktiivi artikli 12 lõikes 7 on nähtud ette, et liikmesriigid võivad siiski kombineerida lõikes 1 nimetatud võlausaldajate huvide piisava kaitse süsteemi ja omandavate äriühingute solidaarvastutuse süsteemi. Niisugusel juhul on omandavate äriühingute solidaarvastutus piiratud igale omandavale äriühingule jaotatud netovaraga.

59. Pean nende sätete kohta tegema kolm märkust. Kõigepealt on kuuenda direktiivi artiklis 12 sätestatud võlausaldajate huvide kaitse süsteemi ettenägemise nõue miinimumnõue. Väljend „vähemalt“ näitab, et liikmesriigid peavad järgima võlausaldajate huvide kaitse teatavat taset, nähes neile kirjeldatud olukorras ette tagatised, kuid nad ei pea piirduma selle kaitsemeetmega. Kuuenda

direktiivi artiklis 12 ei ole koostatud ammendavat loetelu vahenditest, mille võib võlausaldajate huvide kaitse eesmärgil ette näha.[17]

60. Seejärel tuleb märkida, et kuues direktiiv kohustab liikmesriike kehtestama niisuguse võlausaldajate piisava kaitse süsteemi ainult nõuete puhul, mis pärinevad varasemast ajast kui avaldatud jagunemisleping ja mille tähtpäev pole saabunud jagunemislepingu avaldamise kuupäevaks. Seevastu nõuete puhul, mis tekkisid enne jagunemislepingu avaldamist ja mis on selle avaldamise hetkeks juba tähtpäevunud, ei ole selles direktiivis ette nähtud võlausaldajate huvide kaitse konkreetseid vahendeid. Ka see näitab, et kuigi liikmesriikidel on kohustus kehtestada kaitsevahendid teatavat liiki nõuete puhul, võivad riigisisesed seadusandjad riigisiseses õiguses ette näha kaitsemeetmed teist liiki nõuete puhul, mis ei kuulu kuuenda direktiivi kohaldamisalasse.

61. Lõpuks tuleb märkida, et kuuenda direktiivi artiklist 12 ilmneb sõnaselgelt, et omandavate äriühingute solidaarvastutuse süsteem ei välista muid võlausaldajate huvide kaitse meetmeid. Erinevate kaitsevahendite kumuleerumine võimaldab ainult piirata omandavate äriühingute solidaarvastutust nende netovaraga. Omandavate äriühingute solidaarvastutuse süsteemi kehtestamine ei saa takistada muude võlausaldajate kaitse meetmete kehtestamist.

62. Sellest tuleneb, et vastupidi I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo väitele ei ole kuuenda direktiivi artiklis 12 ette nähtud „suletud kaitsesüsteemi“, millest väljaspool ei tohi liikmesriigid enam mingeid täiendavaid võlausaldajate huvide kaitse meetmeid kehtestada. See säte ei takista liikmesriikidel põhimõtteliselt säilitada või võtta meetmeid, mille eesmärk on samuti jagunemises osalevate äriühingute võlausaldajate kaitse.

63. Ka ei ole kuuenda direktiivi artikli 12 üheski sättes – vastupidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvamusele – kehtestatud nende täiendavate võlausaldajate huvide kaitse meetmete kasutamise tingimuseks seda, et eelnevalt peab olema kasutatud selles direktiivis ette nähtud vahendeid. Olen seega arvamusel, et liikmesriigid võivad vabalt kehtestada võlausaldajate huvide kaitse süsteeme, mis jäävad väljapoole kuuendas direktiivis sõnaselgelt ette nähtud meetmeid.

64. Niisugune *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas käsitletav erineb aga kuuendas direktiivis ette nähtud vahenditest. See ei ole ülevõtmismeede ning selle saab esitada ainult piiratud arvu olukordade puhul.[18] Sellegipoolest on niisugune Itaalia tsiviilseadustikus ette nähtud *actio pauliana* meede, mille eesmärk on kaitsta võlausaldajate õigusi, kui võlgniku tegu võib nende huve kahjustada. See teeb seega võimalikuks jaguneva äriühingu võlausaldajate huvide ulatuslikuma kaitse. Minu arvates on niisugune *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas käsitletav võlausaldajate huvide täiendava kaitse meede, mis ei takista kohaldamast kuuenda direktiivi artiklit 12.[19]

17 Jätmata siiski liikmesriikidele täiesti vabu käsi nende vahendite kehtestamisel, millega taotletakse sama eesmärki, nagu ma täpsustan käesoleva ettepaneku punktides 67–69.

18 Sest see eeldab eelkõige, et võlgnik tegi jagunemistehingu pettuslikult ja põhjustas võlausaldajale kahju.

19 Ei ole eriti tähtis, kas *actio pauliana* puudutab jagunemisele eelnevaid nõudeid, mille tähtpäev on juba saabunud või mitte. Mõlemal juhul võimaldab kuuenda direktiivi artikkel 12 minu arvates võlausaldajate huvide kaitse meetmeid kehtestada.

65. Olen seega arvamusel, et kuuenda direktiivi artikliga 12 ei ole põhimõtteliselt vastuolus see, kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle õigused on jagunemisest varasemad, esitavad niisuguse *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas käsitletav, kui jagunemine on juba teoks tehtud, ja seda isegi siis, kui need võlausaldajad ei kasutanud riigisiseses õiguses selle artikli kohaselt ette nähtud kaitsevahendit.[20]

66. Pean siinkohal oma kuuenda direktiivi artikli 12 tõlgendust siiski täpsustama.

67. Olen arvamusel, et kuigi liikmesriigid võivad võtta ja säilitada muid võlausaldajate kaitse meetmeid, kui on nähtud ette kuuendas direktiivis, ei tohi need meetmed siiski kahjustada selle direktiiviga püstitatud eesmärke ega selle kasulikku mõju.

68. Meenutan, et kuuenda direktiivi üks eesmärke on selle artikli 12 järgi, tõlgendatuna koostoimes selle põhjendusega 8 – nagu komisjon kohtuistungil õigesti rõhutas –, tagada, et kõik jagunemises olevate äriühingute võlausaldajad oleksid kaitstud, et jagunemine neid ei kahjustaks. Seega näib mulle, et kuuenda direktiivi artikkel 12, mille eesmärk on kaitsta jagunemises olevate äriühingute võlausaldajaid, on kantud nende võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttest. Lisaks ilmneb selle direktiivi põhjendusest 11, et selle direktiivi eesmärk on ka tagada jagunemistehingute õiguskindlus.

69. Nagu arvab eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei saa aga välistada, et see, kui jaguneva äriühingu mõned võlausaldajad esitavad *actio pauliana* omandava äriühingu vastu, võib kahjustada nende teiste võlausaldajate huvide kaitset, kellele kuuenda direktiivi artiklis 12 ette nähtud kaitse samuti on mõeldud ja kes uskusid, et jagunemise tagajärjed jäävad püsima. Ei saa ka välistada, et *actio pauliana* võib kahjustada kolmandate isikute ja jagunemises osalevate äriühingute suhete õiguskindlust. Kui see on nii – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, kahjustab *actio pauliana* esitamine kuuenda direktiivi eesmärkide saavutamist.

70. Olen seega arvamusel, et kuuenda direktiivi artikliga 12 ei ole põhimõtteliselt vastuolus see, kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle õigused on jagunemisest varasemad, esitavad niisuguse *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas käsitletav, kui jagunemine on juba teoks tehtud ja olukorras, kus need võlausaldajad ei kasutanud riigisiseses õiguses selle sätte kohaselt ette nähtud õiguskaitsevahendit, tingimusel et see nõue ei kahjusta selles sättes silmas peetud teiste võlausaldajate kaitset – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

2. Teine küsimus

71. Oma teise eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas mõistet „tühisus“ kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses tuleb mõista nii, et see hõlmab ka niisugust *actio pauliana*'t nagu põhikohtuasjas.

20 Pean lisaks veel rõhutama, et see, et jaguneva äriühingu võlausaldajad esitaksid *actio pauliana*, näib mulle käsitletaval juhul nende kaitse seisukohast vajalik. Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 51 märkisin, soovis Itaalia seadusandja kehtestada kuuendas direktiivis ette nähtud süsteemi osaliste jagunemiste suhtes, mille käigus läheb üks osa jaguneva äriühingu varast üle ainult ühele äriühingule. Selles direktiivis võlausaldajate huvide kaitseks ette nähtud solidaarvastutuse süsteem on aga *omandavate äriühingute vahelise* solidaarse vastutuse süsteem, samas kui liikmesriikidel ei ole selle direktiivi järgi kohustust kehtestada solidaarvastutust jaguneva äriühingu ja omandava äriühingu vahel. Teiste sõnadega võib öelda, et kui osaline jagunemine toimus ainult ühe omandava äriühingu huvides nagu põhikohtuasjas, muutub üks kuuendas direktiivis ette nähtud võlausaldajate huvide kaitse vahendeid tulemusetuks. Minu arvates võib *actio pauliana*'t sellel konkreetsel juhul pidada vahendiks, mis leevendab kuuendas direktiivis ette nähtud omandavate äriühingute vahelise solidaarse vastutuse süsteemi ebatõhusust. Vt samasuguse juhtumi kohta Prantsuse õiguses Lecourt, B., „De l'utilité de l'action paulienne en droit des sociétés“, *Aspects actuels du droit des affaires, Mélanges en l'honneur de Yves Guyon*, Dalloz, Paris, 2003. Selles küsimuses täpsustan, et eelotsusetaotlusest ilmneb, et Itaalia kohtud näivad nõustuvat, et Itaalia õiguses on jaguneva äriühingu ja omandava äriühingu vahelise solidaarsuse süsteemi laiendatud.

72. Pean kohe alguses rõhutama, et mõistet „tühisus“ ei ole kuuendas direktiivis kuidagi määratletud. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õiguses määratlemata terminite tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda nende tavakeele tähendusest, võttes arvesse terminite kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärke, mille osad need terminid on.[21]

73. Mõiste „tühisus“ tähistab oma tavatähenduses seda, mis juhtub toiminguga, mis ei vasta selle tegemise puhul nõutavatele tingimustele, mis toob kaasa selle toimingu kadumise ja avaldab toimet kõikide suhtes. Seda määratlust kinnitab kontekst, milles mõistet „tühisus“ kasutatakse, ning eesmärgid, mida kuuenda direktiiviga üldiselt ja selle artikliga 19 konkreetselt taotletakse.

74. Kõigepealt tuleb märkida, et kuuenda direktiivi artiklis 19 on ette nähtud piiravad tingimused, millele jagunemistehingu tühisuse tuvastamise süsteem peab vastama. Lisaks tühisuse tuvastamise nõude esitamise piiravale tähtajale on selle direktiivi artikli 19 lõike 1 punktis b sätestatud, et jõustunud jagunemise tühisuse saab tuvastada ainult teatavatel ammendavalt loetletud põhjustel. Need põhjused on eranditult seotud jagunemistoimingu tegemise tingimuste järgimata jätmisega, näiteks selle seaduslikkuse üle ei ole olnud kohtu- või täidesaatva võimu tõkestavat järelevalvet või kui selle dokumendid ei ole juriidiliselt nõuetekohases vormis koostatud ega tõendatud või üldkoosoleku jagunemislepingut käsitlev otsus ei ole kehtiv. Jagunemise tühisus kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses on seega tagajärg, mille toob kaasa jagunemistoimingu tegemise tingimuste rikkumine.

75. Seejärel tuleb märkida, et kuuenda direktiivi artikliga 19, millega on piiratud jagunemise tühisuse tuvastamise nõude esitamise tingimusi, püütakse tagada õiguskindlust äriühingute suhetes, nende ja kolmandate isikute suhetes ning äriühingu liikmete suhetes, nagu ilmneb selle direktiivi põhjendusest 11. Sellest võib järeldada, et jagunemise tühisus kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses avaldab toimet kõigi suhtes.

76. Lõpuks on vaja juhtida tähelepanu, et kuuenda direktiivi artikli 19 lõike 1 punktis d on nähtud ka ette, et kui on võimalik kõrvaldada puudust, mille tõttu jagunemine võib osutuda tühiseks, tuleb see kõrvaldada. Seega ilmneb nii selle direktiivi artikli 19 eesmärgist kui ka selle süsteemist, et selle sätte eesmärk on eelkõige vältida juba jõustunud jagunemistehingu kadumist.

77. Lisan, et mõiste „tühisus“ kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses niisugust tõlgendust, mille kohaselt on see tühisus tagajärg juhul, kui toimingu tegemise tingimusi ei järgitud – tagajärg, mis toob kaasa selle kadumise ja avaldab toimet kõikide suhtes –, kinnitab lisaks see, kui lugeda liidu teisi õigusakte, milles on kasutatud mõistet „tühisus“, ja eelkõige esimest direktiivi, mis käsitleb äriühingute tühisust. Esimese direktiivi artikli 11 teises lõigus 2 on nähtud ette, et „[v]älja arvatud loetletud tühisuse juhud, ei tohi äriühingut ühelgi muul põhjusel tunnistada olematuks, absoluutselt või suhteliselt tühiseks või tühistatavaks“. Mõiste „tühisus“ esimese direktiivi artikli 11 teise lõigu tähenduses laieneb seega mitteeksisteerimisele, absoluutsele tühisusele, suhtelisele tühisusele või tühistatavusele, kusjuures kõik need mõisted viitavad tegudele, mis toovad kaasa toimingu kadumise, st selle tühistamise.

78. Minu arvates ei ole tühisuse tuvastamise nõudel kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses niisugusena, nagu see mõiste on määratletud, ja põhikohtuasjas käsitletaval *actio pauliana*'l ei sama ese ega samad tagajärjed.

79. Esiteks täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluses, et tsiviilseadustiku artiklis 2901 on nähtud ette, et võlausaldaja võib nõuda, et vara käsutamise toimingud, millega võlgnik põhjustab talle *kahju*, tunnistataks tema suhtes mittesiduvaks. Seega kui tühisuse tuvastamise nõue toob kaasa tagajärjed jagunemistehingu tegemise tingimuste järgimata jätmise eest, siis niisuguse *actio pauliana*'ga nagu põhikohtuasjas käsitletav kaitstakse ainult võlausaldajaid, kelle õigusi jagunemine

21 Vt eelkõige 12. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus X (C-661/15, EU:C:2017:753, punkt 27) ja 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus 2M-Locatel (C-555/17, EU:C:2018:746, punkt 36).

kahjustas. Teiseks, kui tühisuse tuvastamise nõue toob kaasa jagunemise kadumise ja avaldab toimet kõikide suhtes, siis niisuguse *actio pauliana* tagajärg nagu põhikohtuasjas käsitletav on ainult see, et jagunemistoiming on võlausaldaja suhtes mittesiduv, sest sellel toimingul ei ole toimet nõude esitanud *võlausaldaja suhtes*.

80. Olen seega arvamusel, et tühisuse tuvastamise nõuet kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses ning niisugust *actio pauliana*'t nagu põhikohtuasjas käsitletav ei tohi segi ajada.

81. Lisan, et määruse (EL) 2015/848 [22] artikli 7 lõike 2 punktis m on sätestatud, et menetluse algatanud riigi õiguses sätestatakse eelkõige võlausaldajaid tervikuna kahjustavate õigustoimingute tühisust, tühistamist või kehtetust käsitlevad sätted. Niisugusel juhul on toimingu tühisus ja mittesiduvus samastatavad. Ma järeldan sellest, et kui liidu seadusandja soovib kehtestada õigustoimingu tühisuse ja mittesiduvuse suhtes sama regulatsiooni, rõhutab ta seda sõnaselgelt. Kuuenda direktiivi artikli 19 puhul ei ole see nii.

82. Lisaks märgin, et *actio pauliana* samastamine tühisuse tuvastamise nõudega kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses toob kaasa selle, et *actio pauliana* esitamine muutub ebatõhusaks. Et *actio pauliana*'ga ei taotleta reageerimist sellele, et jagunemistoimingu tingimusi ei järgitud, ei saa see kunagi puudutada mõnda kuuenda direktiivi artikli 19 lõike 1 punktis b nimetatud tühisuse tuvastamise juhtumit. Sellest tuleneb, et selle direktiivi artikli 19 lõike 1 punkti b kohaselt ei saa *actio pauliana*'t, mis on samastatud tühisuse tuvastamise nõudega, enam esitada, kui jagunemine on jõustunud. *Actio pauliana*, mis eeldab vara käsutamise toimingut, on tingimata jagunemise jõustumisest hilisem. See vahend lakkab seega olemast. [23]

83. Lisaks tuleb märkida, et kuna *actio pauliana* eeldab selleks, et selle saaks esitada, kehtivat vara käsutamise toimingut, oleks paradoksaalne pidada seda nõuet samaväärseks tühisuse tuvastamise nõudega, mille eesmärk on just saavutada reageerimine niisuguse toimingu tühisusele.

84. Seega ei saa niisugust *actio pauliana*'t nagu põhikohtuasjas käsitletav samastada tühisuse tuvastamise nõudega kuuenda direktiivi artikli 19 tähenduses.

85. Olen niisiis arvamusel, et kuuenda direktiivi artiklit 19 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle õigused on selle äriühingu jagunemisest varasemad, esitavad sellise *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas, kui jagunemine on juba teoks tehtud, sest *actio pauliana*'t ei saa samastada tühisuse tuvastamise nõudega selle direktiivi tähenduses.

V. Ettepanek

86. Eelnevate kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Corte d'Appello di Napoli (Napoli apellatsioonikohus, Itaalia) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 17. detsembri 1982. aasta kuuenda direktiivi 82/891/EMÜ, mis käsitleb aktsiaseltside jagunemist lähtuvalt asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiviga 2007/63/EÜ), artikliga 12, tõlgendatuna koostoimes selle direktiivi artiklitega 21 ja 22, ei ole põhimõtteliselt vastuolus see, kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle õigused on selle äriühingu jagunemisest varasemad, esitavad niisuguse *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas käsitletav, kui jagunemine on juba teoks tehtud ja

22 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19).

23 Niisuguse lahendusega ei saa nõustuda, eelkõige seepärast, et *actio pauliana* võib etendada korvavat rolli, kui mõned liidu õiguses ette nähtud võlausaldajate kaitse vahendid, näiteks omandanud äriühingute solidaarvastutuse süsteem, ei anna tulemusi.

olukorras, kus need võlausaldajad ei kasutanud riigisiseses õiguses kuuenda direktiivi 82/891, mida on muudetud direktiiviga 2007/63, selle sätte ülevõtmiseks ette nähtud õiguskaitsevahendit, tingimusel et see nõue ei kahjusta selles sättes silmas peetud teiste võlausaldajate kaitset.

2. Kuuenda direktiivi 82/891, mida on muudetud direktiiviga 2007/63, artiklit 19 tuleb koostoimes selle direktiivi artiklitega 21 ja 22 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, kui jaguneva äriühingu võlausaldajad, kelle õigused on selle äriühingu jagunemisest varasemad, esitavad sellise *actio pauliana* nagu põhikohtuasjas, kui jagunemine on juba teoks tehtud, sest *actio pauliana*'t ei saa samastada tühisuse tuvastamise nõudega selle direktiivi tähenduses.